

LANDSKAPET

SOM LABORATORIUM

KAN HOVDALA BLI

FRAMTIDENS KUNSKAPSARENA?

FÖRESTÄLL DIG...

... att du står uppe på Äspehöjden och blickar ut över den dimmhöljda Finjasjön. Framför dig ligger sjön spegelblank, bokskogarna och betesmarkerna breder ut sig.

Slottet träder fram genom dimman, omgivet av spår från de medeltida och militära maktspel som en gång härjat. Marken under dina fötter bär spår av de geologiska krafter som format området långt innan den första människan slog sig ner här.

Havsörnen och gladorna spejar från ovan, hundar rastas längs stigarna och bonden har precis påbörjat vårbruket. Samtidigt pågår mängder av tysta processer som bara den riktigt uppmärksamma kan få ta del av.

Det du ser är inte bara natur. Det är inte bara kultur. Det är ett landskap.

Och kanske - ett laboratorium.

*“Is landscape a scene we are looking at,
or a world we are living in?
Is landscape all around us or just in front of us?
Do we observe or inhabit landscape?”
Landscape -Wylie 2007*

I nordöstra Skåne, i Hässleholm kommun, ligger Hovdala. För många är det synonymt med Hovdala slott, kommunens stolthet, en vacker sätesgård med medeltida anor.

Men Hovdala är mer än sitt slott, det vet alla som satt sin fot här. Hovdala bjuder på ett landskap med helt unika förutsättningar och detta har vi, en grupp studenter från landskapsvetarprogrammet i Kristianstad tagit fasta på.

På Hovdala pågår redan i dag verksamhet som involverar ideella föreningar, myndigheter och kommunala aktörer. Det är ett landskap där historia, ekologi och samhällsstruktur redan är sammanflätade.

Frågan är, kan det bli ett laboratorium?

Vi är vana vid att tänka på landskap som vackra vyer. En plats att promenera i, fotografera eller exploatera. Men inom landskapsvetenskapen ses landskapet som något helt annat: det är ett komplicerat system där levande och icke-levande faktorer ständigt ger och tar.

Vi vill väcka nyfikenhet kring detta och samtidigt sätta Hässleholms unika förutsättningar på kartan, både lokalt och nationellt.

Elisabeth Euphrosyne von Conowen levde på Hovdala mellan 1724 och 1755

Ordet laboratorium för ofta tankarna till vita rockar, provrör och kontrollerade miljöer. Denna syn har delvis förändrats och vid Sveriges Lantbruks Universitet (SLU) i Alnarp skapades under 90-talet Sveriges första landskapslaboratorium. Ett fältlabb med en grund baserad på ett landskap med låga värden som genom omsorgsfull plantering och förvaltning skapat en miljö med fokus på skogsbruk och landskapsgestaltning. Och det är just det biologiska, tekniska eller gestaltungs-mässiga de flesta landskapskapslaboratorier fokuserar på, ofta i en urban och skapad miljö.

De är fantastiska forskningsmiljöer, men de utgår inte primärt från landskapsvetenskapens helhetsperspektiv.

Ett landskapsvetenskapligt laboratorium är således något annat. Det handlar inte om att konstruera ett experimentellt landskap. Det handlar om att använda ett befintligt, komplext landskap med plats för forskning, utbildning och samverkan. Att ta lärandet ut i landskapet, istället för det motsatta.

Här vill vi tillsammans studera de krafter som formar våra landskap. Vi vill ge grunden för hur berggrund, jordarter, vatten, klimat samverkar med allt som lever, människor, växter, djur men även andra organismer. Alla dessa delar, möblerar om och omformar vår omvärld, ibland mycket långsamt och i bland i snabbare tempo. Vissa förändringar är stora och plötsliga, som tömningen av en damm, andra processer är små och mycket långsamma, som en vattendroppes idoga kämpande för att gräva ur en sten.

Vi vill förmedla kunskap kring och undersöka hur variationer i vårt landskap påverkar det lokala klimatet. Hur jordarter och tillgång till vatten avgör vilka träd som kan växa. Vilka effekter människans val av grödor på odlingsmarken får för de individer som lever nära. Vi vill också belysa att människans störning kan vara någonting bra! Här på Hovdala har just den militära närvaron, lustigt nog, skyddat markerna från att bebyggas och dessutom skapta förutsättningar för sällsynta arter som trivs när marken rivits upp och störs. Inget är svart eller vitt.

Här kan alltså kommunens grundskolor enkelt förstärka undervisningen i samtliga ämnen och skapa intresse kring det omgivande landskapet.

Vi ser inte bara landskapet som en plats vi ska skydda eller exploatera, utan en plats vi kan lära och utvecklas tillsammans med. I det landskapsvetenskapliga laboratoriet kan studenter analysera jordarter och samtidigt tolka historiska kartor.

De kan studera ekosystemtjänster och samtidigt undersöka hur makt och markägande format dem. Forskare kan möta kommunala planerare och ideella föreningar kring samma karta. Platsen blir inte ett studieobjekt på distans, utan en gemensam kunskapsarena.

Vi skapar alltså en miljö där olika perspektiv inte bara samexisterar utan faktiskt provas tillsammans. Här får studenter i alla åldrar och forskare analysera samma plats genom flera vetenskapliga glasögon samtidigt.

